

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента

РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ

підготовки бакалавра

спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Силабус освітнього компонента РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ підготовки бакалавра, галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, за освітньою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Розробник: Хомюк Н.Л., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, д.е.н.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Світлана БОРТНІК

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економіки, підприємництва та маркетингу

протокол № 1 від 09.09.2022 р.

Завідувач кафедри

Олена ПАВЛОВА

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління і адміністрування 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Перший (бакалавр)	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 1–ий
		Лекції 26 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Практичні 28 год.
		Самостійна робота 30 год.
		Консультації 6 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання:		українська

II. Інформація про викладача

Хомюк Наталія Леонідівна, д.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу, моб. тел. 050-500-89-25, Khomiuk.Nataliia@vnu.edu.ua, G-411
Дні занять розміщено на <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Ринок цінних паперів» належить до переліку нормативних освітніх компонентів циклу професійної підготовки бакалавра за освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та спрямований на формування у здобувачів системи глибоких обґрунтованих знань з основ функціонування фондових бірж та операцій з основними цінними паперами.

2. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента – формування у здобувачів знань необхідних для розуміння механізмів функціонування ринку цінних паперів як невід’ємної складової фінансового ринку, його структури, принципів та основних тенденцій розвитку в сучасних умовах.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Ринок цінних паперів» є: вивчення сутності та видів цінних паперів; узагальнення інформації про сутність, функції, структуру та роль фондового ринку в економіці; структурування інформації про нормативно-правову базу, що регулює фондовий ринок; отримання знань про фінансові інститути, що виступають посередниками між суб'єктами фондового ринку; навчитись методам ціноутворення на фондовому ринку та теорії ризику.

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі зможуть:

- розраховувати дохід за цінними паперами;
- детально розбиратись в особливостях різних видів цінних паперів;
- визначати ціни акцій з рівномірним та нерівномірним ростом дивідендів,
- визначати ціни дисконтної облігації, дохідність акції, дохід інвестора за казначейським векселем, результати біржових угод;
- розв'язувати задачі з продажу (купівлі) ф'ючерсних контрактів, опціонів.

3. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність застосовувати отримані знання практичних ситуаціях: розробка і застосування нових економічних, торговельних, біржових інструментів.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності

ФК-10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

ФК-12. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області у сфері фінансів для вирішення управлінських завдань.

Програмні результати навчання

ПРН-11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН-20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРН-23. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач та використовувати набуті знання у практичній маркетинговій, фінансовій та управлінській діяльності.

4. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали**
Змістовий модуль 1. Сутність та види цінних паперів						
Тема 1. Сутність ринку цінних паперів	10	4	2	3	1	ДС,Т, О / 4
Тема 2 Цінні папери: суть, види та емісія	10	4	2	3	1	ДС,Т, О / 4
Тема 3. Акції та їх види	10	2	4	3	1	ДС,Т,РЗ, О / 4
Тема 4. Боргові цінні папери	9	2	4	3	0	ДС,Т,РЗ, О / 4
Тема 5. Похідні цінні папери	7	2	2	3	0	ДС,Т,О / 4
Разом за модулем 1	46	14	14	15	3	20
Змістовий модуль 2. Операції та діяльність з цінними паперами						
Тема 6. Основи організації і діяльності фондової біржі в Україні	10	4	2	3	1	ДС,Т,О / 4
Тема 7. Біржові операції з цінними паперами	10	2	4	3	1	ДС,Т, О / 4
Тема 8. Посередницька та інвестиційна діяльність на ринку цінних паперів	8	2	2	3	1	ДС,Т,О / 4
Тема 9. Аналіз кон'юнктури фондового ринку та теорії біржової гри	9	2	4	3	0	ДС,Т, О / 4
Тема 10. Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні	7	2	2	3	0	ДС,Т, О / 4
Разом за модулем 2	44	12	14	15	3	20
Види підсумкових робіт					60	
Модульна контрольна робота 1					МКР / 30 балів	
Модульна контрольна робота 2					МКР / 30 балів	
Всього годин / Балів	90	26	28	30	6	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, П – презентація роботи; Р – реферат, О – опитування, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувача освіти (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами освітнього компонента.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним здобувачем освіти особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Для виконання роботи здобувач обирає та опрацьовує теоретичне питання.

Теми самостійної роботи

1. Ринок цінних паперів в економіці України.
2. Проблеми становлення і розвитку ринку цінних паперів в Україні.
3. Вплив процесів приватизації на формування ринку цінних паперів в Україні.
4. Ринок цінних паперів в економіці розвинутих країн.
5. Стандарти та принципи функціонування розвинутого ринку цінних паперів.
6. Проблеми інтеграції національного ринку цінних паперів в світовий фондовий ринок.
7. Історія виникнення і розвитку фондових бірж світу.
8. Фінансування діяльності підприємств за допомогою випуску акцій.
9. Кредитування діяльності підприємств за допомогою випуску боргових цінних паперів.
10. Державні цінні папери в Україні.
11. Практика випуску та обігу муніципальних облігацій в Україні.
12. Цінні папери як об'єкт інвестування.
13. Приватизаційні цінні папери в Україні.
14. Застосування векселів в господарському обороті України.
15. Опціонні стратегії.
16. Операції комерційних банків з векселями.
17. Практика і проблеми функціонування українських фондових бірж.
18. Провідні фондові біржі світу.
19. Біржова торгівля цінними паперами в Україні.
20. Українські фондові бюлетені.
21. Подання біржової інформації за американською та німецькою системами.
22. Біржові індекси світового фондового ринку.
23. Біржові індекси національного ринку цінних паперів.
24. Професійна діяльність на фондовому ринку України.
25. Практика і проблеми ведення реєстру власників цінних паперів.
26. Депозитарна діяльність з цінними паперами в Україні.
27. Порядок випуску цінних паперів в Україні.
28. Інвестиційна діяльність комерційних банків на ринку цінних паперів.
29. Спільне інвестування на фондовому ринку.
30. Портфель цінних паперів: критерії його формування і оновлення.
31. Методи управління портфелем цінних паперів.
32. Біржові стратегії на ринку цінних паперів.
33. Інвестиційні теорії фондового ринку.
34. Стратегії “ведмедів” та “биків” на фондовому ринку.
35. Методи прогнозування ринкової кон'юнктури фондового ринку.
36. Світові фінансові кризи та фондовий ринок.
37. Державне регулювання ринку цінних паперів в Україні.
38. Регулювання ринків цінних паперів в розвинутих країнах.
39. Повноваження та діяльність Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України.
40. Концепція функціонування та розвитку фондового ринку України.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти. Відвідування занять є обов'язковою складовою вивчення освітнього компонента. Про відсутність з поважних причин здобувачі освіти зобов'язані доводити до відома викладача заздалегідь. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із деканатом та

викладачем.

Політика щодо академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-2 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти. Результати навчання, здобуті шляхом формальної, неформальної та/або інформальної освіти, визнаються в ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації (https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-02/Polozhennia_%20vyznannia_rezultativ_navchannia_formalnii.pdf).

Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компонента.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність не підтвердження здобувачем результатів такого навчання.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий контроль проводиться у формі усного семестрового екзамену згідно затвердженого розкладу.

Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента (за 100-бальною шкалою) визначається двома способами як сума трьох складових: 40 балів за поточне оцінювання і 60 балів за модульні контрольні роботи або 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за іспит.

Підсумкова семестрова оцінка виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом освітнього компонента, і набрав при цьому 75 балів і більше. Така оцінка виставляється у день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти. У разі незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає екзамен (60 балів), а його результат за модульні контрольні роботи анулюється.

Перелік питань на екзамен

1. Ринок цінних паперів як складова частина фінансового ринку
2. Основні характеристики ринку цінних паперів
3. Сектори ринку цінних паперів
4. Основні властивості капіталу ринку цінних паперів
5. Основні принципи функціонування ринку цінних паперів
6. Основні функції ринку цінних паперів
7. Фактори, що впливають на стан ринку цінних паперів
8. Ознаки німецької моделі організації ринку цінних паперів
9. Ознаки американської моделі організації ринку цінних паперів
10. Суб'єкти ринку цінних паперів
11. Сутність поняття «цінні папери»
12. Класифікація цінних паперів
13. Відмінність між пайовими, борговими та похідними цінними паперами
14. Види цінних паперів за способом фіксації прав інвестора
15. Класифікація цінних паперів за строком
16. Класифікація цінних паперів згідно із Законом України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»
17. Відмінність акцій від боргових цінних паперів
18. Функції цінних паперів
19. Емісія цінних паперів
20. Недобросовісна емісія цінних паперів

21. Акціонерна організаційно-правова форма підприємств
22. Перевагами акціонерної форми організації
23. Сутність поняття «акція»
24. Види акцій
25. Прості акції
26. Привілейовані акції
27. Іменні акції та акції на пред'явника
28. Особливості акцій українських акціонерних товариств
29. Дивідендна політика корпорацій
30. Види вартості акцій.
31. Сутність боргових цінних паперів
32. Види облігацій
33. Муніципальні та державні облігації
34. Забезпечені та незабезпечені облігації
35. Конвертовані облігації та облігації з ордером (варантом)
36. Види вартості облігацій
37. Депозитні та ощадні сертифікати банків
38. Векселі
39. Облігації підприємств (організацій)
40. Особливості облігацій українських підприємств (організацій)
41. Похідні цінні папери: сутність та функції
42. Ф'ючерсні контракти
43. Види ф'ючерсних стратегій
44. Форвардні контракти.
45. Опціонні контракти
46. Варанти
47. Своп
48. Права на підписку
49. Особливості організації ф'ючерсних контрактів
50. Прибутковість ф'ючерсного контракту
51. Товаророзпорядчі цінні папери
52. Іпотечні цінні папери
53. Заставні
54. Іпотечні облігації
55. Іпотечні сертифікати
56. Особливості звичайних іпотечних облігацій
57. Особливості структурованих іпотечних облігацій
58. Особливості іпотечних сертифікатів з фіксованою дохідністю
59. Іпотечні сертифікати участі
60. Сутність фондової біржі
61. Види фондової біржі
62. Функції фондової біржі
63. Правила фондової біржі
64. Методи організації біржової торгівлі
65. Операційний механізм біржової торгівлі
66. Суб'єкти фондової біржі
67. Особливості функціонування фондових бірж в Україні
68. Порядок створення, функціонування та припинення діяльності фондової біржі
69. Класифікація біржових систем і фондових бірж
70. Професійна діяльність на ринку цінних паперів
71. Правовий статус торговців цінних паперів
72. Правовий статус суб'єктів, що здійснюють діяльність з управління активами інституційних інвесторів
73. Професійна діяльність депозитаріїв на ринку цінних паперів
74. Професійна діяльність з організації торгівлі на фондовому ринку
75. Професійна діяльність реєстраторів на ринку цінних паперів

76. Біржові операції (угоди) та порядок їх укладання на фондових біржах
77. Брокерська діяльність
78. Дилерська діяльність
79. Андеррайтинг
80. Діяльність з управління цінними паперами.
81. Етапи здійснення операцій з цінними паперами
82. Інвестиційний банк
83. Інвестиційні фонди, їх види в США
84. Переваги та недоліки інвестиційних фондів
85. Типи взаємних фондів
86. Трастові інвестиційні фонди
87. Інвестиційний фонд
88. Пайові інвестиційні фонди, їх типи
89. Роль страхових компаній на ринку цінних паперів
90. Роль недержавних пенсійних фондів на ринку цінних паперів
91. Сутність фінансових посередників
92. Класифікація фінансових посередників
93. Функції фінансових посередників
94. Суб'єкти банківської системи
95. Небанківські фінансово-кредитні інститути
96. Види лізингу та лізингові компанії
97. Факторингові компанії
98. Контрактні фінансові інститути
99. Посередники депозитарно-клірингової системи
100. Депозитарні установи
101. Оцінка емітентів та біржових індексів
102. Характеристика біржових індексів
103. Типи і основні показники акцій
104. Показники і рейтингова оцінка облігацій
105. Оцінка вартості цінних паперів
106. Загальна характеристика правового регулювання фондового ринку
107. Види правового регулювання фондового ринку
108. Органи державно-правового регулювання фондового ринку
109. Саморегулювання фондового ринку
110. Органи інституційно-правового регулювання фондового ринку

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Рамський А.Ю., Жукова Ю.М., Обушний С.М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навч. посіб. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.
2. Мендрул О. Г., Шевчук І. А. Ринок цінних паперів: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 1998. 152 с.
3. Ваніна Н.М., Грищенко О.В. Ринок цінних паперів. Практикум. : навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 144 с.
4. Вавженчук С. Я. Правове регулювання фондового ринку: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2013. 582 с.

5. Ляхович О. О. Цінні папери та біржова діяльність: конспект лекцій. Рівне: НУВГП, 2017. 56 с.
6. Лісовий В.П., Отченаш К. Г., Токар В.В. Торгівля цінними паперами. Електронний ресурс: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2010. 407 с.
7. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: навчальний посібник. Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. 501 с.
8. Підгорний А. З., Самоусєнкова О. В. Методологія статистичного дослідження біржової діяльності: навч. посіб. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2018. 170 с.

Додаткова

1. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків Закон України від 30.10.1996 № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/448/96-%D0%B2%D1%80>
2. Про затвердження Положення про функціонування фондових бірж. Рішення Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) від 22.11.2012 № 1688. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/z2082-12>
3. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон 23.02.2006 № 3480-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
4. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності Закон 11.09.2003 № 1160-IV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>
5. Про товарні біржі. Закон України від 10.12.1991 № 1956-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів. Закон України від 19.06.2020 № 738-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text>
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
9. Черкасова С. В. Сучасні тенденції розвитку інститутів спільного інвестування в Україні. *Підприємництво і торгівля*. 2018. Вип. 22. С. 62–68.
10. Хомюк Н.Л. Сучасні тенденції розвитку ринку цінних паперів в Україні. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів*: матеріали II Міжнародна науково-практична конференція ГО «ІЕЕЕД» (01 червня 2022 р.). Луцьк, СПД Гадяк Ж. В., друкарня «Волиньполіграф». С. 152-153.
11. Хомюк Н.Л. Діяльність фондових бірж в Україні в умовах воєнного стану. *Трансформація національної, закордонної моделей економічного розвитку та законодавства в умовах воєнного часу*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ВНУ ім. Лесі Українки, (27-29 червня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня "Волиньполіграф", 2022. С. 291–293.
12. Хомюк Н.Л. Біржові індекси як індикатори розвитку економіки України. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції ГО «ІЕЕЕД», (01 серпня 2022 року), м. Луцьк: СПД Гадяк Жанна Володимирівна, друкарня "Волиньполіграф", 2022. С. 127–129.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки України URL: <https://www.me.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.nbu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
8. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>